Innganger til språkvitenskap

Stian Hårstad, Terje Lohndal
og Brit Mæhlum

Innganger til språkvitenskap

Teori, metode og faghistorie

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

© CAPPELEN DAMM AS, Oslo, 2017

ISBN e-bok: 978-82-02-62798-0

ISBN trykt bok: 978-82-02-45920-8

1. utgave, 1. opplag 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Cappelen Damm AS er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Omslagsdesign: Jorun Småland
Sats: Bøk Oslo AS
Trykk og innbinding: AiT Bjerch AS, 2017, Oslo

Boka er utgitt med støtte fra Det humanistiske fakultet og Institutt for lærerutdanning ved NTNU.

Forfatterne har mottatt støtte fra Det faglitterære fond.

www.cda.no
akademisk@cappelendamm.no

… l'occhio corporale […] vede tutti gli obbietti fuori di sé ed ha dello specchio bisogno per vedere se stesso.

… det legemlige øyet kan se alle gjenstander som omgir det, men behøver et speil for å kunne se seg selv.

Giambattista Vico (1668–1744)
(Vico [1725/1744] 1996: 40)

Innhold

Forord 11

Inngang 13

Rekognosering i ulendt terreng 13
Motivasjon 16
Bokas struktur 20

Del 1 Vitenskapens vesen 23

1 Myten om den objektive vitenskapen 25
Når «objektiviteten» rakner 27

2 En rask og selektiv odyssé gjennom vitenskapens historie 35
Det klassiske vitenskapssystemet 35
Det moderne vitenskapssystemet innenfor naturvitenskapen 39
Det moderne vitenskapssystemet innenfor humanvitenskapen 41

3 Naturvitenskap versus humanvitenskap 46
Det enhetsvitenskapelige idealet. Positivisme 47
Et dualististisk vitenskapssyn. Hermeneutikk 50
Motsetningen kvantitativ–kvalitativ i et vitenskapsteoretisk perspektiv 53

Del 2 Utsnitt fra lingvistikkens faghistorie ... 57

4 Nedslag i den formelle grammatikkens historie ... 59

Et raskt omriss av den tidlige formelle lingvistikken ... 62
Det komparative og lovmessige hundreåret ... 65
Strukturalisme ... 72
Noam Chomsky og språkevnen ... 77
Formelle tilnærminger til språk ... 80
Sentrale aspekter innenfor chomskyansk formell syntaks ... 83
Et riss av moderne chomskyansk grammatikkhistorie ... 87
Alternativer til Chomsky ... 89
Veien framover ... 91

5 Nedslag i den sosiokulturelle lingvistikkens historie ... 92

Hvilken lingvistikk og hvilke lingvister? ... 94
Tidlig sosiokulturell lingvistikk ... 94
Språkstudier blir vitenskap ... 98
Dialektologene og det sosiokulturelle ... 105
Sosiodialektologi også i navnet ... 111
Sosiolingvistikken blir etablert ... 113
Sosiolingvistikken kommer (tilbake) til Europa ... 118
Sosiokulturell lingvistikk i dag ... 122

Del 3 Språk og metode ... 125

6 Metodologiske problemstillinger ... 127

Språkforskerens veivalg ... 128
Betydningen av empiri ... 133

7 Intuisjoner og akseptabilitet i formell lingvistikk ... 138

Akseptabilitetsvurderinger ... 139
Metodologiske problemstillinger ... 146
Hvor kommer intuisjonene fra? ... 152

8 Jakten på det «ekte» språket – noen sentrale metodespørsmål i sosiolingvistikken ... 158

Studiet av språket i sin mest naturlige forekomst ... 159
All språkbruk er naturlig! Kritikken mot autentisitetskravene ... 161
Intervjuet som datainnsamlingsverktøy ... 164
Sosiolingvistikken og framtidas språk ... 166
Hvor er språket? ... 169

Del 4 Veier videre 177

Litteratur 189

Stikkordregister 207

Forord

En forsker skal rette blikket framover, mot det uutforskete, det ukjente, det uprøvde. Dit kommer hun imidlertid ikke uten at hun også ser seg bakover. Uten en grundig oversikt over det forutgående blir det umulig å posisjonere seg i det faglige landskapet man prøver å bidra til. Derfor er vitenskapsteoretiske, faghistoriske og metodologiske funderinger – av språkviteren Roger Lass kollektivt omtalt som «metaworries» – nødvendige og fruktbare for alle lingvister. Det mener iallfall vi, og nettopp denne felles interessen for å drive med slike grublerier ansporet oss til å skrive en bok der «metaworries» er hovedsaken. I andre faglige anliggender er vi vel å merke ikke like forlikte, og selv etter noen års arbeid med denne boka har vi temmelig divergerende syn på en rekke grunnleggende lingvistiske spørsmål. Dette oppfatter vi imidlertid som en vesentlig styrke ved forfatterkollegiet vårt, fordi det gjør det vanskeligere å hylle seg inn i doven faglig konsensus. Vi har hatt friske – men godlynte – diskusjoner underveis i skriveprosessen, og alle tre har måttet gå ekstra runder med formuleringer som synes innlysende sett fra ett språkvitenskapelig ståsted, men som krever ytterligere grunngivning når man har et annet utsyn. Slike meningsbrytninger mener vi har gjort framstillingen som helhet rikere og mer nyansert, og vi håper den kan gi både etablerte og vordende lingvister et godt grunnlag for videre refleksjon over egen vitenskapelig virksomhet. Og så håper vi å statuere et eksempel til etterfølgelse for andre når det gjelder å utøve respekt for motstridende syn, men likevel kunne samarbeide og enes om at ulike briller fører til ulike studieobjekter når det gjelder språk.

Det ville ikke vært mulig å gi ut en slik bok uten finansiell støtte. Vi er takknemlige for trykkestøtten som ble innvilget av Det humanistiske fakultet ved NTNU og forhenværende Avdeling for lærer- og tolkeutdanning ved

Høgskolen i Sør-Trøndelag, nå Institutt for lærerutdanning ved NTNU. Vi takker også Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening for stipender som har bidratt til skrivearbeidet.

I arbeidet med denne boka har vi fått innspill fra en rekke kollegaer på ulike hold. Vi står i takknemlighetsgjeld til dere alle. En særlig takk går til forlagets anonyme fagfelle og kollega Ivar Berg for grundig lesing og verdifulle kommentarer til hele manuset. En stor takk også til redaktør Camilla Kolstad Danielsen, som har ledet prosjektet trygt i havn.

Trondheim i september 2017
Stian Hårstad, Terje Lohndal og Brit Mæhlum

Inngang

Rekognosering i ulendt terreng

Hva holder lingvister egentlig på med? Dette er et spørsmål vi som har språk som forsknings- eller studieobjekt, ofte blir konfrontert med, ikke minst fra lekfolks side. Og ikke sjelden rister lingvisten oppgitt på hodet over hvilke besynderlige forestillinger såkalt vanlige folk kan ha om språkforskerens liv og virke. Spørsmålet om hva språkforskere i realiteten gjør når de forsker på språk, er imidlertid like påtrengende innenfor lingvistenes egne rekker. «Alle» vet at grammatikeren arbeider på en ganske annen måte enn fonetikeren, eller semantikeren, og at sosiolingvisten har sin måte å tenke på som skiller seg fra formallingvistens. Men hvilken bevissthet har vi om hva disse forskjellene dypere sett innebærer – erkjennelsesteoretisk og metodisk? Dette er en problematikk som framfor alt studentene i ulike språkfag får erfare. Hvor mange har ikke opplevd, ofte som et regulært dilemma, hvilke grunnleggende faglige ulikheter og uenigheter som kan eksistere internt på ett og samme institutt eller studiefag? Hvordan skal for eksempel den flinke masterstudenten forholde seg til at veilederne hennes åpenbart er rykende uenige om hvordan hun helst bør utføre feltarbeidet sitt? Eller hvilke konsekvenser skal hun trekke av at den teoriartikkelen hun leste i siste nummer av *Language*, står i klar motsetning til det en av professorene nettopp forkynte på en forelesning?

At språkvitenskapen representerer et mangfoldig og motsetningsfullt fagfelt, er på sett og vis en opplest og vedtatt sannhet innenfor akademias egne grenser: «[T]he pervasive tendency within the field has been to insist that language can be studied in one way only. In fact, the term 'linguistics' has continually been redefined to exclude whichever approaches happen to be out of favor» (Newmeyer 1986: 10). Det som imidlertid ikke er like opplest og vedtatt, er hvordan en best kan forholde seg til dette mangfoldet og disse motsetningene – altså i eget virke, enten en er språkstudent eller språkviter

av profesjon. Vårt *credo* er at det vil være et gode for alle parter med en økt bevissthet omkring vårt eget studieobjekt, vårt høyst varierende teorigrunnlag og våre ulike metodiske tilnærmingsmåter. Eller sagt på en annen måte: Vår ambisjon er å bidra til at det blir utviklet en høyere grad av metavitenskapelig bevissthet og kompetanse innenfor det lingvistiske fagfeltet. Dette er den overordnete motivasjonen bak denne boka, uavhengig av hvilken språkvitenskapelig disiplin en føler sterkest tilhørighet til. For øvrig er denne formen for kunnskap utvilsomt et sentralt tema innenfor språkvitenskapen, og representerer slik sett en viktig disiplin innenfor fagfeltet.

Om vi kaster et høyst foreløpig og kjapt blikk tilbake på den lingvistiske faghistorien, ser vi at det er ulike typer konflikter som har preget språkvitenskapen. En av de mer kuriøse, men like fullt viktige disputtene var i en periode knyttet til spørsmålet om hvordan språk i det hele tatt oppsto. Helt fram mot etableringen av moderne språkvitenskap tidlig på 1800-tallet kunne fortsatt religion og ulike mytiske forestillinger fungere som relevant referansegrunnlag i disse spekulasjonene over språkets opprinnelse (jf. Seuren 1998: 74 ff.). Innenfor slike rammer ble dermed Gud en av de sentrale aktørene når det gjaldt å forklare menneskets språkevne; språket var rett og slett en gave fra Gud. For flere av de mest framtredende filosofene på 1700-tallet, slik som Johann Gottfried Herder (1744–1803), ble det av stor betydning å tilbakevise denne typen forestillinger. Herder ønsket tvert imot å framheve hvordan språkevnen er et fenomen utviklet over tid, som en egenskap som særkjenner mennesket som art: «Der Mensch erfand sich selbst Sprache! – aus Tönen lebender Natur! – zu Merkmalen seines herrschenden Verstandes!»[1] (jf. Herder 1772: 79). Blant Herders sterkeste argumenter var at dersom språket var skapt av Gud, skulle vi ventet at det var langt mer logisk og følgestrengt: «Warum erfand Gott einen unnöthigen Wortschatz […]?»[2] (Herder 1772: 118). De mange tegnene på dårlig planlegging og kaotiske strukturer som språkene framviser, mente Herder var et klart bevis på at det er mennesket som står bak.

Utover på 1800-tallet var det imidlertid ikke lenger denne typen motsetninger som skulle komme til å prege de språkvitenskapelige disputtene. Derimot er det en rekke andre vitenskapsteoretiske grunnlagsspørsmål som kontinuerlig har blitt aktualisert opp gjennom den moderne språkvitenskapens historie, ikke sjelden på en både aggressiv og uforsonlig måte. For

1 'Mennesket selv lagde seg språk! – av toner fra den levende natur! – som kjennetegn på dets rådende forstand!' (Vår oversettelse.)

2 'Hvorfor oppfant Gud et unødvendig ordforråd […]?' (Vår oversettelse.)

mange har nok derfor språkvitenskapen framstått som et av de virkelig motsetningsfulle og konfliktfylte områdene innenfor det humanistiske fagfeltet. Dette vedvarende konfliktnivået er for øvrig noe som i høy grad har preget det lingvistiske forskningsfeltet også inn på 2000-tallet. Kontroversene kommer riktignok ikke nødvendigvis eksplisitt til uttrykk. Ofte kan det mer arte seg som en form for kollektiv resignasjon; en er bare stilltiende enig om at en er uenig, og hver og en fortsetter med sitt – som før. Vårt håp er at denne boka skal kunne bidra til å løse litt opp på disse nokså fastlåste posisjonene, og at vi med vår framstilling kan medvirke til en større gjensidig forståelse mellom de ulike disiplinene og forskningstradisjonene.

En av de fundamentale vitenskapsteoretiske motsetningene blant lingvister de siste par hundre årene har vært spørsmålet om hvorvidt språket – og dermed språkvitenskapen – tilhører et humanistisk domene, eller om dette først og fremst dreier seg om naturvitenskap. Dette var en problematikk som sto særlig sentralt i den innledende, formative fasen av moderne språkvitenskap på 1800-tallet. Slik fagfeltet skulle komme til å bli konsolidert utover i århundret, var det den naturvitenskapelige tilnærmingen som kom til å framstå som den mest innovative, og som raskt fikk en hegemonisk posisjon. Innenfor dette dominerende paradigmet var språkvitenskap kort sagt en naturvitenskap, en vitenskap der målet var å studere språkets systematiske natur og lovmessige utvikling. I det følgende blir en slik strukturorientert form for språkvitenskap omtalt med betegnelsen *autonom lingvistikk* eller også *strukturlingvistikk*. En slik lingvistikk kan være alt fra «[…] descriptive statements ('grammars') of the structural regularities in particular languages to ambitious attempts to characterize universal limits within which languages may differ structurally» (Newmeyer 1986: 6). Denne tilnærmingen til språk har imidlertid kontinuerlig blitt utfordret av konkurrerende paradigmer, paradigmer der ambisjonen snarere har vært å avdekke ulike aspekter ved språket som sosialt og kulturelt objekt. I den videre framstillingen blir slike tilnærmingsmåter omtalt som *humanistiske*.

Motsetningen mellom disse to tilnærmingsmåtene har fungert nærmest som en konstituerende dimensjon i moderne språkvitenskap, ofte på det viset at de to fløyene stadig har forsøkt å devaluere, eller også fullstendig diskvalifisere, hverandre gjensidig, ved hjelp av varierende retoriske grep. Fra den humanistiske fløyen har kritikken særlig omhandlet abstraksjonsnivået innenfor den autonome lingvistikken, ofte med påstander om at en her ikke makter å kaste lys over språket slik det «egentlig» er, i «det virkelige livet». Slike argumenter var for eksempel lenge betegnende for den diskusjonen

som foregikk innenfor sosiolingvistikken, ikke minst i dens tidlige fase (se f.eks. Hymes 1971, jf. også kap. 5). En del autonome lingvister har på sin side hatt en tendens til å forfekte den oppfatningen at det er *deres* tilnærming til språk som er den eneste legitime – og framfor alt den eneste «vitenskapelige» (jf. Newmeyer 1986: 12, med diverse referanser).

Dette er det vitenskapsteoretiske bakteppet som i realiteten også avspeiler den primære motivasjonen bak denne boka. Selve bærebjelken gjennom alle kapitlene i det følgende er nemlig erkjennelsen av språkets *tvetydige*, eller doble, *ontologiske status*. Med ontologisk status mener vi altså hvordan vi betrakter språkets «væren», hva språk «er» – i verden. Vår prinsipielle tilnærming til den problematikken er kort sagt at språk er både natur og kultur. Det er på én side et objekt som tilhører vår fysiologiske, kognitive utrustning – *qua* vår biologiske eksistens som mennesker; samtidig som det på den andre siden er et fenomen intimt forbundet med og konstituerende for mennesket som sosialt og kulturelt vesen. For best mulig å forstå hva språk er, og hvordan det fungerer, er det med andre ord nødvendig å ta i betraktning begge disse dimensjonene. Og framfor alt er det av avgjørende betydning å ta inn over seg at utforskningen av disse forskjellige dimensjonene vil innebære ulike vitenskapelige tilnærminger, teoretisk og metodisk.

Motivasjon

Hvilke behov og hvilken ytterligere motivasjon ligger så bak en bok som dette? Hva er de konkrete beveggrunnene for å diskutere samlet to fundamentalt forskjellige lingvistiske praksiser som formell grammatikk, som en representant for strukturlingvistikken, og sosiolingvistikk, som en representant for den humanistiske lingvistikken? Dette er jo begge disipliner med en velutviklet tradisjon for teori- og metodeutvikling, behørig dokumentert i de to disiplinenes respektive faglitteratur, så hvorfor i det hele tatt føre dem sammen? Og hvilke dimensjoner kan på sin side den allmenne vitenskapsteorien og vitenskapshistorien tilføre det lingvistiske fagfeltet?

I det følgende vil vi forsøke å besvare disse spørsmålene, der selve utgangspunktet og omdreiningspunktet for mye av argumentasjonen ligger i det som i det foregående ble omtalt som en rød tråd gjennom hele boka – nemlig erkjennelsen av språkets doble ontologi. I forlengelsen av dette kan vi da helt innledningsvis, som en første motivasjonsfaktor, innhente et sitat som kan fungere som en *devise* for det meste av det som følger:

> Det inngår som et vesentlig innslag i all humanistisk og annen vitenskapelig kompetanse at en reflekterer over hva den egne virksomheten innebærer. All forskning har et kritisk innslag som krever en viss grad av distanse til den egne virksomheten. En reflektert holdning til det en foretar seg som forsker er en vesentlig del av den vitenskapelige kompetanse. (Nordenstam 1987: 14)

Vi ønsker kort sagt å argumentere for hvor viktig det er innenfor det lingvistiske fagfeltet med en høy grad av metavitenskapelig bevissthet og kompetanse – overfor egen så vel som andres vitenskapelige aktivitet. Dette innebærer i praksis et ønske om økt refleksjon i tilknytning til ulike faser av forskningsprosessen både med hensyn til teoridannelser og metodevalg, fra det overordnet vitenskapsfilosofiske over til det mer fagspesifikke. Én vesentlig, men kanskje ikke like opplagt, side ved slik selvrefleksjon gjelder det vi kan kalle generell vitenskapshistorisk og faghistorisk kunnskap. Denne formen for kunnskap kan være særlig avgjørende i utviklingen av faglig identitet og profesjonsforståelse; en får kort sagt plassert seg selv og sin egen disiplin inn i en historisk, vitenskapelig kontekst. Et annet vitaliserende aspekt ved den vitenskapsteoretiske innsikten er hvordan den kan bidra til en mer inngående forståelse av hvordan ulike faglige disipliner posisjonerer seg i det vitenskapelige landskapet. Hvilke vitenskapelige idealer har vært de rådende, eller kanoniserte, innenfor ulike disipliner på ulike historiske tidspunkter? Og hvor har de vitenskapelige impulsene kommet fra? Betegnelsen «the climate of opinion» blir ofte anvendt i slike sammenhenger, som et uttrykk for det intellektuelle klimaet, atmosfæren eller «verdensanskuelsen» i en gitt historisk kontekst (jf. f.eks. Koerner 1978: 26). Særlig de seinere tiårene har det vært en voksende erkjennelse innenfor lingvistikken av hvordan nettopp dette fagfeltet står i en særlig intim forbindelse med det som til enhver tid har vært framtredende ideer og forestillinger i den aktuelle tidsepoken: «[L]inguistic ideas reflect to a large extent the intellectual atmosphere of a given period and may well be the aspect of the history of ideas *par excellence*» (Koerner 1978: 24).

Dette er dermed noe av bakgrunnen for at nettopp lingvistikken er så velegnet som arena for å illustrere sentrale vitenskapsteoretiske spørsmål og kontroverser. Allerede fra tidlig på 1800-tallet fikk den nyetablerte språkvitenskapen en framskutt posisjon i det akademiske systemet og framsto nokså raskt som en vitenskapelig mønsterdisiplin. Ikke minst var det i denne perioden at mye av fundamentet ble lagt for den tvetydige posisjonen språkvitenskapen skulle få, som på én side en paradedisiplin

innenfor humaniora, og på den andre siden en humanistisk «unntaksdisiplin». Som vi allerede har nevnt, og som vi også kommer atskillig nærmere tilbake til, var det ikke uvanlig utover på 1800-tallet å betrakte vitenskapen om språket som en regulær naturvitenskap. Ifølge slike forestillinger var språket og språkutviklingen underlagt bestemte fysiske og mekaniske naturlover, på liknende måte som studieobjektene innenfor fysikk og andre naturvitenskaper. I varierende former for teoretisk innpakning skulle dette bli forestillinger som ble tradert inn på 1900-tallet og videre fram til vårt århundre. Slik ble språkvitenskapen stående som en særlig prominent arena der kontroversen naturvitenskap–humanvitenskap skulle utspille seg. Som et «frampek» til de bolkene der denne tematikken blir mer inngående behandlet, kan følgende sitat tjene som en indikasjon på den posisjonen språkvitenskap ble tillagt i det vitenskapelige landskapet utover på 1900-tallet:

> The degree of success attained by twentieth-century autonomous linguists in characterizing the structural regularities of language has been the envy of many social scientists, who have attempted to find analogous regularities within their own area of inquiry. Autonomous linguistics seems to bridge the natural sciences and the human sciences, to combine a thoroughly human subject matter with a precision and depth matched only in the hard sciences. In the words of one enthusiastic commentator: 'What mathematics already is for the physical sciences, [autonomous] linguistics can be for the social sciences'. (Newmeyer 1986: 7)

Som vi ser: Sannsynligheten for vitenskapelige kontroverser er her overhengende, teoretisk så vel som metodisk. Vår prinsipielle holdning på dette området er følgende: Vitenskapelig aktivitet kan bedrives på flere prinsipielt ulike måter, og ingen av disse ulike tilnærmingsmåtene er i seg selv «mer vitenskapelige» enn de andre. Følgelig er det heller ingen vitenskapelig praksis som i seg selv er overordnet og slik sett hegemonisk i forhold til andre vitenskapelige praksisformer. Hvilken analytisk tilnærmingsmåte som blir valgt i det enkelte tilfelle, er derfor dels betinget av forskningsobjektets natur, dels av hvilke egenskaper og aspekter ved dette objektet en ønsker å få belyst. I et slikt perspektiv vil med andre ord ikke én bestemt teoretisk og metodisk praksis allment sett være bedre og riktigere enn andre.

Med bakgrunn i slike betraktninger kan vi formulere følgende ambisjon med denne boka: Vi ønsker på generelt grunnlag å framheve betydningen av et teoretisk og metodisk *perspektivmangfold* innenfor lingvistikken. Selve

forskningsobjektet innenfor dette fagfeltet er så heterogent og sammensatt at dét i seg selv tilsier et behov for varierende tilnærmingsmåter.

Dette leder oss uvilkårlig over i vår siste motivasjonsfaktor, som nettopp angår det mangfoldige ved lingvistenes studieobjekt. Denne mangfoldigheten har i praksis ført til at det gjennom årene har blitt utviklet et bredt spekter av lingvistiske disipliner og subdisipliner. Totalt sett har denne sterke spesialiseringen åpenbart bidratt til å føre det språkvitenskapelige fagfeltet mange steg framover. Samtidig er dette en utvikling som har sine like åpenbare slagsider. Ett framtredende karaktertrekk ved denne utstrakte spesialiseringen er tendensene til faglig separatisme. De ulike lingvistiske disiplinene og subdisiplinene har i stor grad utviklet sine egne teoretiske og metodiske standarder, og arbeider dermed innenfor høyst spesialiserte og ofte eksklusive vitenskapelige paradigmer. På den måten har disse ulike fellesskapene langt på vei utviklet seg til å bli en form for «parallellsamfunn»; det vil her si faglige fellesskap som lever side om side, og som fungerer som tilnærmet autonome enheter uten særlig innbyrdes kontakt. I andre kulturelle sammenhenger har utviklingen av slike parallelle samfunn ofte vist seg å føre til sosial segregering og isolasjonisme. Uten at vi skal trekke denne sammenlikningen altfor langt, er det en viss fare for liknende mekanismer innenfor de språkvitenskapelige miljøene. Sterk faglig spesialisering vil nærmest uvilkårlig føre med seg varierende grader av sosial inkludering – og følgelig også ekskludering – og slik kan risikoen for faglig sekterisme ligge snublende nær.

De seinere årene har det kommet flere initiativ med ønske om nettopp å bryte med denne utviklingen. Ett bidrag i den retningen finner en hos Gregersen & Røyneland (2009), som i stedet for en utvikling i retning av stadig mer autonome fagdisipliner argumenterer for et *økumenisk* lingvistisk fellesskap bestående av lingvister med ulike orienteringer:

> This position gives up any vision of linguistics as one discipline and accepts a peaceful co-existence of all paradigms concerned with language as in principle valid answers to in principle fundamentally different questions. (Gregersen & Røyneland 2009: 186)

Et konkret forsøk på slik faglig økumenikk i praksis representerer Åfarli & Mæhlum (2014), der nettopp noen av barrierene mellom strukturlingvister og sosiolingvister blir forsøkt overskredet, iallfall i teorien. Her blir vi også minnet om at det – tross alt – har vært utviklingstendenser internt i de ulike lingvistiske miljøene som i visse henseender har resultert i det *mot-*

satte av faglig differensiering og sekterisme. Det er for eksempel liten tvil om at generativ lingvistikk, som tradisjonelt har vært en utpreget autonom disiplin, de siste årene har tatt flere steg i retning de mer sosiale – og slik sett humanistiske – delområdene av språkvitenskapen. Dette kommer ikke minst til uttrykk gjennom at generativister nå gjennomgående har forlatt den tidligere så autoritative Chomsky-parolen om det optimale lingvistiske forskningsobjektet – «an ideal speaker-listener, in a completely homogeneous speech-community» (jf. Chomsky 1965). I dag er det dermed ingen motsetning mellom det å være generativist på én side og det å bruke levende informanter i en reell, «ikke-ideell» kontekst på den andre:

> Today's generative linguistics has been […] forced to face real flesh-and-blood speakers with all their vagaries. In other words, speaker-free generative linguistics and 'speaker-centered' sociolinguistics no longer seem to be poles apart with regards to the empirical linguistic facts that they face, even though the theoretical and explanatory challenges naturally are different, and should be. (Åfarli & Mæhlum 2014: 5)

Gjennom at tilsynelatende vanntette skott mellom enkelte disipliner slik blir brutt opp, vil også de mulige felles arenaene lettere kunne erkjennes. Både teoretisk og empirisk vil slike faglige fellesskap kunne vise seg å være ytterst fruktbare – ikke bare for de involverte disiplinene, men for språkvitenskapen generelt. Uansett vil ulike former for interdisiplinær kontakt og kunnskap kunne ha en viss funksjon som faglige «døråpnere» eller «isbrytere», og slik fremme forståelse og erkjennelse av overordnete sammenhenger. Vår ambisjon er at denne boka skal kunne fungere som et bidrag i den retningen – først og fremst på et vitenskapsteoretisk og faghistorisk grunnlag. Bare det faktum at de to lingvistiske «kulturene» – den autonome og den humanistiske – her blir omtalt sammen og under et overordnet perspektiv, mener vi innebærer en faglig gevinst i seg selv.

Bokas struktur

Del I, *Vitenskapens vesen*, er et forsøk på å trekke opp de aspektene ved allmenn vitenskapsteori og vitenskapshistorie som vil kunne være særlig relevante nettopp når studieobjektet er språk. Dette betyr i praksis at vi har lagt vekt på å uteske slike grunnlagsspørsmål som hva vitenskap «er», eller om en vil: myten om den sanne vitenskap. Framfor alt ønsker vi her å få kastet